

EXPUNERE DE MOTIVE

la Legea privind regimul mormintelor și operelor comemorative de război

Cinstirea memoriei celor care și-au jertfit viața pentru interesele României, protejarea locurilor lor de înhumare, din țară sau de pe teritorii străine, conservarea și restaurarea operelor comemorative care fac cunoscute generațiilor actuale lupta dusă pentru menținerea ființei poporului român sunt datorii sacre ale statului și ale fiecărui cetățean român. În acest sens, există și o frumoasă tradiție a românilor de a respecta mormintele cetățenilor străini căzuți pe teritoriul țării, indiferent dacă au fost prieteni sau inamici. Ea și-a găsit expresia în acte juridice, începând cu anul 1919 și, succesiv, în anii 1920, 1927, 1940.

În prezent, regimul mormintelor și operelor comemorative de război este reglementat de Decretul Consiliului de Stat nr. 117/1975. Acesta este, însă, depășit din mai multe puncte de vedere, astfel:

a) lasă în afara reglementării cooperarea cu statele interesate de încheierea unor acorduri bilaterale privind regimul mormintelor de război, pe baza obligațiilor pe care România și le-a asumat prin ratificarea Convențiilor de la Geneva din 12 august 1949 privind protecția victimelor de război (ratificarea s-a făcut în anul 1954) și a Protocoalelor adiționale la acestea din 8 iunie 1977 (ratificarea s-a făcut în anul 1990); pentru aplicarea prevederilor acestora, statele sunt obligate să elaboreze legi specifice;

b) nu concretizează obligația statului român de a înființa un serviciu al mormintelor care să funcționeze în timpul conflictelor armate, așa cum stipulează tratatele internaționale menționate mai sus;

c) prevederile lui nu mai sunt în acord cu cele ale altor legi, adoptate după anul 1990, care au tangență cu domeniul reglementat;

d) au avut loc modificări importante în domeniul proprietății, ceea ce a făcut ca terenurile pe care se găsesc în prezent morminte, parcele cu morminte, cimitire ale militarilor români și străini căzuți în războaie și opere comemorative să aparțină acum nu numai unităților administrativ-teritoriale, ci și parohiilor, particularilor sau firmelor. Drept urmare, decretul nu cuprinde reglementări care să protejeze

mormintele și operele comemorative de război amplasate pe aceste terenuri;

e) nu stabilește norme care să reglementeze activitatea organizațiilor neguvernamentale care își propun să îngrijească mormintele și operele comemorative de război; astfel de instituții nu au mai existat în perioada 1948 – 1990;

f) nu oferă o viziune integratoare și nu asigură o coordonare a activității tuturor celor care au obligații în domeniu;

g) elaborarea lui în perioada comunistă face ca prevederile pe care le cuprinde să fie ignorate chiar și de autoritățile administrației publice;

h) nu cuprinde reglementări care să sancționeze toată aria faptelor reprobabile față de mormintele și operele comemorative de război, constatate după anul 1990.

Motivele invocate mai sus și, mai ales, realitatea că mormintele și operele comemorative de război românești, atât din țară, cât și din străinătate, sunt într-o continuă stare de degradare fac necesară elaborarea unui act normativ care să le protejeze adecvat, în acord cu tradiția națională în domeniu și cu practica tuturor celorlalte state ale comunității europene.

Elaborarea legii are la bază următoarele principii:

- Principiul respectării de către statul român a cetățenilor săi.

Statul român este dator să construiască și să protejeze mormintele și operele comemorative de război dedicate cetățenilor săi, căzuți în slujba sa, în timpul și din cauza conflictelor armate atât în țară, cât și în străinătate.

- Principiul nediscriminării.

Comemorarea cetățenilor români căzuți în timpul și din cauza conflictelor armate se va face fără deosebire de rasă, naționalitate, sex, religie, origine etnică, poziție socială sau apartenență politică.

- Principiul delegării de competențe.

Statul poate da spre administrare mormintele și operele comemorative de război autorităților administrației publice locale, organizațiilor neguvernamentale cu obiect de activitate în domeniu (care au fost declarate de interes public, în condițiile legii), societăților comerciale și altor instituții.

- Principiul promovării înțelegerii între popoare și respectării persoanelor decedate la datorie în timpul și din cauza conflictelor armate.

Locurile de înhumare și operele comemorative de război dedicate cetățenilor străini care se află pe teritoriul României trebuie respectate în acord cu prevederile actelor internaționale pe care România le-a ratificat și ale acordurilor interguvernamentale bilaterale pe care le încheie.

Înscrierile de pe monumente vor trebui să fie simple, având rolul de a păstra memoria celor decedați, fără ca prin simbolistică și conținut istoric să provoace nemulțumiri cetățenilor statului român.

Monumentele vor fi destinate exclusiv comemorării individuale sau colective a celor căzuți în războaie și nu armatelor sau statelor din care aceștia au făcut parte.

- Principiul suveranității naționale.

Ridicarea de monumente și alte opere comemorative de război, dedicate cetățenilor străini, are nevoie de aprobarea Guvernului României.

- Principiul armonizării legislative interne și internaționale.

Actul normativ are în vedere corelarea cu prevederile legislației naționale și internaționale care reglementează domeniul sau care au consecințe asupra acestuia.

Prin noua reglementare se urmărește asigurarea protejării mormintelor și operelor comemorative de război – românești și străine – pe teritoriul României, a celor românești din străinătate, în conformitate cu prevederile legislației internaționale, precum și înființarea unui organism specializat în asigurarea acestei protejări și în aplicarea acordurilor internaționale încheiate de România în acest domeniu.

Principalele efecte avute în vedere de prezentul act normativ sunt următoarele:

a) eliminarea arbitrariului în oferirea protejării mormintelor și operelor comemorative de război existente;

b) asigurarea egalității de tratament în actul comemorativ pentru toți cei care și-au jertfit viața în timpul celui de-al doilea război mondial, indiferent dacă au luptat în campaniile din Vest sau în campaniile din Est;

c) respectarea legislației specifice în ceea ce privește construirea de noi opere comemorative de război;

d) asigurarea unui interlocutor serios pentru structurile pe care le-au înființat alte state cu scopul protejării mormintelor și operelor comemorative de război situate în afara teritoriului lor;

e) asigurarea bazei legale pentru reprezentarea și participarea statului român la amenajarea cimitirelor de război multinaționale din străinătate care conțin și morminte de război românești;

f) stabilirea instituțiilor statului care au competența de a elabora, negocia, semna și pune în aplicare acordurile interguvernamentale din acest domeniu (deosebit de important pentru relațiile internaționale);

g) posibilitatea luării unor decizii cu privire la mutarea cimitirelor de război și a operelor comemorative de război românești situate pe teritoriul altor state;

h) rezolvarea practică a problemelor ridicate de mutarea mormintelor și operelor comemorative de război; asigurarea mijloacelor materiale și financiare necesare, elaborarea proiectelor de lucrări, executarea practică a lucrărilor sau supravegherea lor în cazul în care sunt angajate firme specializate;

i) asigurarea bazei documentare care să servească intervențiilor profesioniste în domeniu;

j) rezolvarea sesizărilor cu privire la starea de degradare a mormintelor și operelor comemorative de război românești situate pe teritoriul altor state;

k) asigurarea unei imagini favorabile a statului român în fața opiniei publice interne și internaționale.

Noua reglementare va contribui la modernizarea cadrului normativ existent, va abroga un decret devenit nefuncțional, va realiza o armonizare necesară și așteptată cu legislația internațională în domeniu, creând condiții pentru aplicarea adecvată a acesteia pe teritoriul României, va asigura posibilitatea reluării tradiției cultului eroilor.

Prin aceasta se va realiza compatibilitatea dintre reglementările interne în domeniu și reglementările internaționale cuprinse în Convențiile de la Geneva din anul 1949 privind protecția victimelor conflictelor armate și Protocoalele adiționale la aceste Convenții, din anul 1977.

Față de cele prezentate mai sus, Parlamentul României a adoptat Legea privind regimul mormintelor și operelor comemorative de război.